

Görüş

TÜSİAD GÖRÜŞ DERGİSİ SAYI: 67

Ümit Boyner
TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı
GÖRÜŞ DERGİSİ MAKALESİ

KADIN MİLLETVEKİLLERİNDEN BEKLENTİMİZ VAR

12 Haziran 2011 genel seçimleri için siyasi partilerin milletvekili aday listelerini açıklamalarının öncesinde, her seçimde olduğundan biraz daha farklı bir heyecanlı bekleyiş vardı. Aralarında TÜSİAD'ın da bulunduğu sivil toplum örgütleri, siyasi partilerin milletvekili aday belirleme süreçlerinde “eşit temsil” ilkesini göz önünde bulundurmaları için kapsamlı ve ısrarlı çabalar sergilediler. Parti liderlerinin önceki seçimlere kıyasla kadın aday sayısında ciddi bir artış olacağına dair beyanlarının listelere ne kadar yansıtacağı merak konusu haline geldi.

Sonunda aday listeleri açıklandı: Kadın aday sayısında geçtiğimiz seçim dönemlerine nazaran bir artış sağlandı fakat kadın-erkek aday oranları arasında hala çok fark var. TBMM’de grubu bulunan partilerde kadın aday sayısının toplam adayların % 12-20’si aralığında değiştiği görülüyor. “Seçilebilecek yerlerden” aday gösterilen kadınlar dikkate alındığında önümüzdeki dönem TBMM’de 100-115 civarında kadın milletvekilimiz olacağı tahmin ediliyor. Bu ise, son dönemlerdeki genel seçimlerde kadın milletvekili oranlarında sürekli iki kat artış sağlanması anlamına geliyor: 2002’de %4,4; 2007’de %9,1 ve 2011’de beklenen % 18-20... Bu oran, Türkiye’nin dünyada parlamentoda kadın oranını (%19) yakalaması ve Inter Parliamentary Union ülke sıralamasında yıllardır yüzümüzü kızartan 101. sıradan 55-65. sıra aralığına yükselmesi demek...

Peki böylece kadınların siyasi hayata katılım sorununu çözmüş oluyor muyuz? Kadınların parlamentoda temsil oranındaki artış eğilimi olumlu ancak yeterli değil. Bu oranın eşit temsil hedefinden uzakta olduğu açık. Ayrıca kadınların sadece parlamentoya değil, yerel yönetim kademelerine ve kamu yönetimine katılımının düşüklüğü de önemli sorun alanlarını oluşturuyor.

Kadınların yaşadıkları toplumda karar alma mekanizmalarında söz sahibi olmalarının önünde, siyaseti erkeklere ait bir dünya olarak gören anlayış, hem kadınların hem de erkeklerin zihinlerindeki ilk engeli oluşturuyor. Kadınlar, ülkeden ülkeye bazı farklılıklar gösterse de, kültürel çevre, aile sorumlulukları ve benzeri sebeplerin etkisiyle siyasette erkekler kadar yer alamıyor.

Uluslararası planda, Türkiye’nin de imzaladığı Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, kadınların insan hakları ve temel özgürlüklerden eşit olarak yararlanmalarını garanti etmek için, devletlere, yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alma zorunluluğunu getirmiştir. AB Konseyi de kadınların siyasal katılımını ve temsilini gerçekleştirecek araçlar arasında, “olumlu eylem politikaları”, “seçim sisteminde

düzenlemeler” ve “atama ya da seçimle gelinen yerlerdeki aday listelerinde cinsiyet eşitliğinin sağlanması”nı saymaktadır. Bu doğrultuda pek çok ülkede katılımdaki eşitsizliği azaltmaya yönelik özel düzenlemeler hayata geçirilmiştir. “Olumlu ayrımcılık” veya “kota” olarak adlandırılan bu düzenlemelerin amacı, siyasal karar organlarında bir cinsin temsilinin, kritik eşik kabul edilen en az % 30-% 40 oranlarında gerçekleşmesini sağlayabilmektir. Ülkelerin bir kısmı anayasalarında, bir kısmı seçim ve siyasi partiler yasalarında, bir kısmı da siyasi partilerin iç düzenlemelerinde bu konuyu ele almaktadır.

Türkiye de anayasasında 2004 ve 2010’da yaptığı düzenlemelerle devleti, kadın-erkek eşitliğinin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü tutarak ve bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı yorumlanamayacağını kayda geçirerek önemli bir adım atmıştır. Ancak daha önemlisi, bu düzenlemelerin hayata yansımaları sağlayabilmektir.

Ülkenin yarısını oluşturan kadınların eşit şekilde temsil edilememesi, tespitlerinin, ihtiyaçlarının, görüşlerinin ve önerilerinin kamu politikalarına dolaylı yoldan ve sınırlı yansımaya yol açıyor. Siyasi karar mekanizmalarında yer almak; ülkenin demokratik gelişimini, ekonomiyi ve sosyal düzeni etkileyecek kararların alınması, mevcut sınırlı kaynakların doğru bir şekilde değerlendirilmesi, gelir dağılımındaki eşitsizliğin giderilmesi ve hizmetlerin ve fırsatların toplumda adil bir şekilde dağıtılması gibi konularda söz sahibi olmayı getirir. Ev ekonomisinde, parayı yönetmede, empati ve diyalog kurmada çok başarılı örnekler sergileyen ve risk yönetiminde öngörülü olan kadınlarımızın, siyasette de ekonomide de daha çok yer alması, daha dengeli ve sürdürülebilir politikaların hayata geçirilmesi açısından önemli. Yani daha çok kadın, daha iyi siyaset demek...

Birçok saha araştırması gösteriyor ki ülkemizin demokratik standartlarının yükseltilmesi sürecinde, daha çok sayıda kadının bakan, milletvekili ya da belediye başkanı olarak görev alması artık geniş toplum kesimleri tarafından da kabul görmekte. Fakat bu dönüşümün hızı kendi akışına bırakılamaz; demokrasimizi ve gelişmişlik düzeyimizi ilerletmek için uzun yıllar bekleme lüksümüz bulunmuyor. Burada siyasi iradeye düşen önemli bir görev var: Kadınların karar alma süreçlerine katılımını konjonktürel değil kalıcı ve yerleşik kılacak politika araçlarını kullanmak. Bir cinsin ulusal ve yerel düzeyde seçim ve atama ile gelinen pozisyonlarda varlığının belirli bir oranın altına (örneğin % 30) düşmemesini sağlayan sistemlerin mevzuata entegrasyonu, çarpık cinsiyet temsili düzeltmeye yönelik bir araç olarak değerlendirilmeli.

Yeni Meclis’ten beklentiler yüksek; katılımcı ve uzlaşmacı bir süreçle yeni bir anayasa yapılması, siyasi sistem reformlarının (seçim ve siyasi partiler yasaları) gerçekleştirilmesi ve ekonomik ve sosyal gelişmişliği sağlayacak adımların atılması, zorlu ama ülkenin ihtiyaç duyduğu ödevler. Bu ağır gündemi taşıyacak Meclis’te, oranı en fazla % 20 olması beklenen kadın parlamenterlerin varlıklarını etkili şekilde hissettirmeleri ve TBMM parti grup yönetimlerinde ve istisnasız tüm TBMM komisyonlarında yer almaları gerekiyor. Beklentimiz, toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının tüm politikalarda dikkate alınması yani “ana akım” haline gelmesinin savunuculuğunda kadın milletvekillerini en ön saflarda görmektir. Kadınların katılımı ile arzu ettiğimiz dönüşüm, ancak toplumsal cinsiyet eşitliği bilinci Meclis’e taşındığı ve tüm politikalara yerleştirildiği takdirde başarılabilir.

Kadınların temel güçlenme alanları olan eğitim, istihdam ve siyasete katılımını artırmak, şiddete maruz kalmalarını önlemek gibi alanlarda kat edeceğimiz mesafe, daha demokratik ve gelişmiş bir ülke olmamızı sağlayacak. Bu süreçte, Türkiye’de sivil toplumun gücünü arttıran en önemli demokratik gelişmelerden biri olan kadın hareketinin ve daha geniş demokrasi isteyen tüm sivil toplum kuruluşlarının da çalışmalarını sabırla ve kesintisiz şekilde sürdürmeleri gerekiyor. Önümüzde, 2014 yerel seçimleri var; kadınların en düşük temsil edildiği bu alanda siyasi partileri ve kadınları büyük bir sınav bekliyor.

Demokratik mücadeleye devam... Kadınların sebat ve kararlılığı, erkeklerin desteği ile toplumsal cinsiyet eşitliğini yakalamak mümkün.